

Ličnost okrenuta zvijezdama

*Dr Stjepo
Kotlarić*

STJEPO KOTLARIĆ, pomoćnik načelnika Hidrografskog instituta JRM, ovih dana je na zagrebačkom Sveučilištu obranio disertaciju »Nove metode astronomskog određivanja pozicije broda«, stekavši titulu doktora tehničkih nauka iz područja geodetske astronomije.

U Hidrografski institut Kotlarić dolazi 1945. godine na mjesto urednika navigacijskih publikacija, da bi 1953. godine bio postavljen na dužnost pomoćnika načelnika za stručne poslove. Sam je tražio da dođe u ovu ustanovu i želja mu je ispunjena. Odmah po njegovu dolasku se vidjelo da najviše afiniteta i volje ima za astronomsku navigaciju i probleme iz ove oblasti pa će im i posvetiti najviše vremena i truda. Prve naučne radove objavljuje u Zborniku Srpske akademije nauka 1945. godine, a odmah iza toga 1955. štampana je njegova prva knjiga »Nove metode astronomskog određivanja pozicije broda«, potom slijede »Identifikator zvijezda« i »Tablice K-1« za izučavanje visine i azimuta nebeskih tijela. Ukupno šest knjiga i preko četrdeset članaka i rasprava — bilanc je njegovog dvadesetgodišnjega bavljenja naučnim radom. Najnovija Kotlarićeva edicija su »Tablice K-11« za određivanje pozicije broda pomoću dvije zvijezde, koje su našle direktnu primjenu u praksi, a po tipu i načinu obrade jedinstvene su u svijetu.

Osim toga, dr Kotlarić je prisustvovao najznačajnijim međunarodnim hidrografskim konferencijama. Na primjer, na Devetoj što je održana u aprilu 1967. godine u Monaku i trajala petnaest dana dao je točno 200 diskusija, ocijena i prijedloga.

Valja istaći da se ove tablice odnose na pojas geografske širine od po deset stupnjeva, a da obuhvataju širinu od 30 — 50 stupnjeva. To su u stvari dvije knjige, preostaje da se dovrše preostale tri koje bi se odnosile na područje od ekvatora do 30° stupnja geografske širine. Dr Kotlarić kaže da će sada početi na njima ra-

čiti kako bi se time osigurao najfrekventniji pojas.

Koliko su naučna otkrića dra Kotlarića naišla na nepodjeljene simpatije među najistaknutijim hidrografima i navigatorima svijeta, najbolje svjedoči podatak da su njemu neprekidno stizala iz zemlje i svijeta pisma, pohvale i priznanja. Spomenimo komandanta Crnomorske flote SSSR-a, admirala Cursina, zatim američkog admirala Noksa, britanskog admirala Kolinsa načelnika hidrografskog departmana britanskog admiraliteta, talijanskog admirala i direktora Međunarodnog hidrografskog biroa Viljeria, predsjednika američkog instituta za navigaciju Vimsa, admirala Matu Jerkovića, akademika profesora Miškovića, profesora Lipovca, a glavnokomandujuću Vojno-morskog flota SSSR-a admiral Gorškov poklonio mu je tom knjiga iz geodezije i astronomije. Baška bi trebalo nabrajati međunarodne hidrografske časopise i revije koje su objavljivale o radovima našeg naučnika.

»... To nije samo vrlo koristan i atraktivan pronalazak — to je jednostavno najbolji identifikator zvijezda...« — kaže se u Međunarodnoj hidrografskoj reviji o Kotlarićevom najnovijem Identifikatoru zvijezda.

»Vaše djelo predstavlja usavršen i koristan doprinos rješavanju problema identifikacije zvijezda. Izvanredno sam impresioniran Vašim dostignućima u modernizaciji metoda i sredstava astronomske navigacije... Sretan sam što Vas mogu imenovati kandidatom za nagradu Instituta za navigaciju SAD...« — piše Kotlariću predsjednik selekcionog komiteta za nagrade tog instituta.

A od Sabora SR Hrvatske dobio je Majsku nagradu »Nikola Tesla«, te nagradu grada Splita i predložen za tzv. Turlovu nagradu.

Hoće li kompjuteri zamijeniti dosadašnji tablični način određivanja pozicije broda? — upitali smo doktora Kotlarića.

— Ako bih ja iznio svoje mišljenje o tom problemu, moglo bi se to shvatiti odveć subjektivno. Zato dopustite da Vam, umjesto toga, u rezimeu iznesem što su o tome napisali trojica vrhunskih američkih i britanskih stručnjaka: Blythe, Duncombe i Sadler u članku objavljenom u američkom časopisu »Navigation« u povodu izdanja najnovijih američkih tablica »HO-229« 1970. godine.

U tom članku se naglašava da se neko vrijeme smatralo da će otkrića u automatizaciji astronomske, elektronske i sada satelitske navigacije demodirati i zamijeniti starije stereotipne sisteme, uključujući i astronomsku navigaciju. Međutim, bez obzira na pritisak ovih utjecaja i izvanrednih otkrića, ova se pretpostavka nije obistinila, jer su navigatori današnjeg doba još uvijek vitalno zainteresirani za dograđivanje i usavršavanje tabličnih sistema i metoda za astronomsku navigaciju, koja još uvijek predstavlja fundamentalni postupak na najvećem dijelu plovnih jedinica. I bez obzira što izrada i štampanje tablica za riješenje astronomske sfere trokuta, za neke izgleda možda reakcionarno, veliki postotak navigatora na brodovima još uvijek upotrebljava tablice i proći će dosta godina prije nego većina brodova bude opremljena automatskim sistemima za određivanje pozicije.

Saznanje da se u našim pomorskim školama, na brodovima, čak i stranim, upotrebljavaju tablice i priručnici koje je stvorio naš čovjek, kao i da te publikacije ni po čemu ne zastaju iza najsvremenijih u daljko razvijenijim pomorskim zemljama, nije satisfakcija samo doktoru Kotlariću kao autoru, nego i našoj široj zajednici, s obzirom da to predstavlja afirmaciju naše, iako male, pomorske zemlje u općim naporima za usavršavanje i olakšanje plovidbe naših brodova svim morima svijeta.